

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

Συνέχεια ἰδίαι σελ. 681.

θ'.

Ὁ χωρισμός.

Λίαν πρῶτὸ τὸ τύμπανον μὲ ἐξύπνησεν. Ὑπῆγα εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου εἶδον τὸν στρατὸν τοῦ Πουγάτσεφ παρατασσόμενον περὶ τὴν ἀγγλόνην, ἐξ' ἧς ἐκρέμαντο ἀκόμη τὰ θύματα τῆς προτεραίας. Οἱ Κοζάκοι ἦσαν ἔφιπποι, οἱ πεζοὶ ἔφερον τὰ ὅπλα ἐπὶ βραχίονος, αἱ σημαῖαι ἐκυμάτιζον. Πολλὰ πυροβόλα, ἐν οἷς ἀνεγνώρισα καὶ τὸ ἡμέτερον, ἦσαν ἀνατεθειμένα ἐπὶ τῶν κιλλιβάντων. Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀναμένοντες τὸν σφετεριστήν. Πρὸ τῆς ἐξωθύρας τοῦ φρουράρχου εἰς Κοζάκος ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ γαῦρον κιργήσιον ἵππον λευκόν. Ἐρῆνυθησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅπως ἶδω τὸ πῶμα τῆς συζύγου τοῦ φρουράρχου· ἀλλὰ τὸ εἶχον παραμερίσει, καλύψαντες αὐτὸ δι' ἑλεεινῆς ψιάθου ἐκ φλοιοῦ. Τέλος ὁ Πουγάτσεφ ἐξῆλθε τῆς οικίας, ὁ ὄχλος ἀπεκαλύφθη, ὁ δὲ Πουγάτσεφ στάς ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς θύρας ἐξέδρας ἐχαίρειτσε πάντας. Εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῶ ἐνεχείρισε σάκκον πλήρη χαλκῶν κερματίων, ἐξ οὗ ὁ Πουγάτσεφ ἔριπτε κατὰ δράκας εἰς τὸ πλῆθος. Τοῦτο δὲ ὀρμήσαν συνέλεγε τὰ κερματῖα μετὰ βοῆς καὶ γρονθοκοπημάτων· οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τοῖς συνενόχοις τοῦ Πουγάτσεφ, περιστοιχίσαν αὐτὸν· μετὰξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Σθαμπρίνης. Τὰ βλέμματά μας δισταυρώθησαν, διακρίνας δ' ἐκ τῆς μορφῆς μου τὴν περιφρόνησιν ἣν πρὸς αὐτὸν ἠσθανόμην ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς μετ' ἐκφράσεως ἀληθοῦς μίσους καὶ προσπεποιημένης χλεύης. Ἰδὼν με ἐν τῷ πλήθει ὁ Πουγάτσεφ μοὶ ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ ἐκάλεσε πλῆσιόν του.

« Ἀκουσον, μοὶ εἶπεν, ἀναχώρησον ἀμέσως εἰς Ὁρεμβούργον. Ἀνακοίνωσον εἰς ὄλους τοὺς στρατηγούς νὰ μὲ περιμένωσιν ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Συμβούλευσέ τους νὰ μὲ ὑποδεχθῶσι μὲ ὑποταγὴν καὶ υἱκὸν σέβας ἄλλως θὰ πάθωσι τρομερὰ βάσανα. Κατευόδιον, ἀρχοντά μου ».

Εἶτα στραφείς πρὸς τὸν ὄχλον καὶ δεῖξας τὸν Σθαμπρίνην, εἶπεν : « Αὐτός, παιδιά, εἶναι ὁ νέος σὰς φρουράρχος. Ὑπακούετέ τον εἰς ὅ τι σὰς διατάσῃ· ἔχει εὐθύνην διὰ σὰς καὶ διὰ τὸ φρούριόν σας. »

Μετὰ τρόμου ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους. Καταστάνας φρουράρχου τοῦ Σθαμπρίνη ἡ Μαρία περιέπιπτεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. « Ὑψιστε Θεέ ! τί θάπογείνη ; Ὁ Πουγάτσεφ κατήλθε τῆς ἐξέδρας· τῷ προσήγαγον τὸν ἵππον του, οὐ ἐπέβη ταχέως, μὴ ἀναμείνας τοὺς Κοζάκους, εἴτινες ἔσπευδον νὰ τὸν βοηθήσωσι.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶδον προκύπτοντα ἐκ τοῦ πλῆθους τὸν Σαβέλιτς· ἐπλησίασεν οὖτος τὸν Πουγάτσεφ καὶ τῷ ἐπαρουσίασε φύλλον χάρτου. Μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῶ τί ἐσήμαινεν αὐτό.

« Τί εἶναι αὐτό ; ἠρώτησεν ἀξιοπρεπῶς ὁ Πουγάτσεφ.

— Καταδέξου νὰ τὸ διαβάσῃς καὶ θὰ ἰδῆς, » ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς.

Ὁ Πουγάτσεφ ἔλαβε τὸ φύλλον τοῦ χάρτου καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπὶ πολὺ μὲ σοβαρότητα.

« Γράφεις πολὺ δυσανάγνωστα, εἶπεν ἐπὶ τέλους· οἱ ὀξυδερκεῖς ὀφθαλμοί μας¹ δὲν ἔμποροῦν νὰ βγάλουν τέτοια γράμματα. Ποῦ εἶναι ὁ ἀρχιγραμματεὺς μου ; »

Νεανίας, φέρον στολὴν δεκανέως ἐπλησίασε δρομαίως τὸν Πουγάτσεφ. « Διαβάσας δυνατά, τῷ εἶπεν ὁ ἀντάρτης, ἐγχειρίζω αὐτῷ τὸν χάρτην. Ἡμῖν εἰς ἄκρον περίεργος νὰ μάθω πόθεν ἐπῆλθεν εἰς τὸν θεράποντά μου ἡ ἰδέα νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Πουγάτσεφ ὁ ἀρχιγραμματεὺς, ἀνεγνω συλλαβιστὶ διὰ φωνῆς βροντώδους τὰ ἐπόμενα :

« Δύο νυκτικὰ ὑποκάμισα, τὸ ἓνα περκαλι καὶ τὸ ἄλλο μεταξωτό : ἕξ ρούβλια.

— Τί θὰ εἰπῇ αὐτό ; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ συνοφρωθείς.

— Διάταξέ νὰ διαβάσῃ καὶ τὰ παρακάτω », ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς μετ' ἄκρας ἡρμείας.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἐξηκολούθησε :

« Μία στολὴ ἀπὸ πρώτης ποιότητος πράσινη τσόχα : ἑπτὰ ρούβλια.

» Ἐνα πανταλόνι ἀπὸ ἄσπρη τσόχα : πέντε ρούβλια.

» Δώδεκα ὑποκάμισα ἀπὸ ὀλλανδικὸ πανί μὲ μανικέτια : δέκα ρούβλια.

» Ἐνα κουτί μὲ τὸ σερβίτσο τοῦ τσαϊοῦ : δύο ρούβλια καὶ μισό.

— Τί εἶναι αὐταὶ αἱ ἀνοησίαι ; ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ. Τί μὲ νουιάζει ἐμὲ διὰ τὰ κουτιὰ τοῦ τσαϊοῦ καὶ τὰ πανταλόνια μὲ τὰ μανικέτια ; »

Ὁ Σαβέλιτς ἔβηξεν διὰ νὰ καθαρῖσῃ τὴν φωνὴν του καὶ ἤρχισε νὰ ἐξηγῇ τὸ πρᾶγμα : « Αὐτό, πατέρα μου, καταδέξου νὰ καταλάβῃς, εἶναι ἡ σημείωσις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐθέντου μου ποῦ ἐπῆραν οἱ κακοῦργοι.

— Ποῖοι κακοῦργοι ; ἠρώτησεν ὁ Πουγάτσεφ ἐξαγριωθείς.

— Συμπάθειο, ἡ γλῶσσά μου παραπῆρε, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς· ὅσο διὰ κακοῦργοι ὄχι, δὲν εἶναι κακοῦργοι· πρέπει ὅμως νὰ μὴ τὸ κρύψωμεν· τὰ παλληκάρια σου ἔφαζαν ὅλα τὰ μέρη

1. Ἡ φράσις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ παλαιοῦ τύπου τῶν πρὸς τὸν τσάρον ἀναφορῶν. « Πλήττω διὰ τοῦ μετώπου τὴν γῆν, παρουσιάζω τὴν ἀναφορὰν μου εἰς τοὺς ὀξυδερκεῖς ὀφθαλμούς σου. . . »

καὶ ἔκλεψαν ἄς τὰ γερά· ἄς τὰ εἰποῦμε ζᾶστερα. Μὴ θυμῶνης· καὶ τὸ ἄλογο ποῦ ἔχει τέσσαρα πόδια καὶ ἐκεῖνο σκοντάφτει. Διάταξε νὰ τὸ διαβάσῃ ὄλο.

— Ἄς ἦναι, διάβασε,» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ. Ὁ γραμματεὺς ἐξηκολούθησε.

«Ἐνα πάπλωμα ἀπὸ περσικὸν ὕφασμα καὶ ἄλλο ἓνα ἀπὸ ταφετᾶ μὲ βάττα : τέσσαρα ρούβλια.

«Μία γοῦνα ἀπὸ ἀλεποτόμαρο, μὲ κόκκινον κλωστόν : σαράντα ρούβλια.

«Καὶ ἀκόμη ἓνα τουλούπι, ἀπὸ λαγοτόμαρο, ποῦ παρεχωρήθη εἰς τὴν μεγαλειότητά σας εἰς τὸ χάνι τῆς στέππης : δεκαπέντε ρούβλια.

— Τί εἶναι αὐτά;» ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ, οὐ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραψαν αἰφνιδίως.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἐφοβήθην περὶ τῆς τύχης τοῦ δυστυχοῦς θεράποντός μου. Ἦτοιμάζετο δὲ νὰ περιπλακῇ εἰς νέας ἐξηγήσεις, ὅτε ὁ Πουγάτσεφ τὸν διέκοψεν.

« Πῶς ἐτόλμησας νὰ μὲ ἐνοχλήσῃς μὲ τέτοιαις ἀνοησίαις ; ἀνέκραξεν, ἀποσπᾶσας τῶν χειρῶν τοῦ γραμματεῦς τὸν χάρτην καὶ ρίπτων αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Σαβέλιτς. Ἐσκουτιασμένε ! Σᾶς ἔκλεψαν· μέγα τὸ κακὸ ποῦ τὸ πάθατε ! Ἀλλὰ πρέπει, γερόστριγγλα, νὰ προσεύχῃσαι ἄμα καὶ νύκτα εἰς τὸν Θεὸν δι' ἐμὲ καὶ τὰ παλληκάρια μου, διότι σὺ καὶ ὁ αὐθέντης σου δὲν κρέμεσθε ἐκεῖ ἐπάνω μᾶζι μὲ τοὺς ἄλλους ἀνάρτας . . . Ἐνα τουλούπι ἀπὸ λαγοτόμαρο ! Θὰ σοῦ δώσω ἓνα τουλούπι ἀπὸ λαγοτόμαρο. Ἀλλὰ ξεύρεις πῶς θὰ βάλω νὰ σὲ ἄδάρουν ζωντανὸν διὰ νὰ κάμουν τουλούπια ἀπὸ τὸ τομάρι σου.

— Ὅπως ἀγαπᾶς, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς· ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ ἔχω εὐθύνην διὰ τὰ πράγματα τοῦ αὐθέντου μου.»

Ὁ Πουγάτσεφ κατειχέτο φαίνεται τότε ἀπὸ ὀρμᾶς μεγαλοφυχίας. Ἐστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν. Ὁ Σβαμπρίνης καὶ οἱ ἀρχηγοὶ του τὸν ἠκολούθησαν. Ἄπας δὲ ὁ στρατὸς ἐξῆλθεν ἐν τάξει τοῦ φρουρίου· ὁ λαὸς τὸν συνώδευσεν, ἐγὼ δὲ ἔμεινα μόνος ἐν τῇ πλατείᾳ μετὰ τοῦ Σαβέλιτς. Ὁ θεράπων μου ἐκράτει εἰς χεῖρας τὸ ὑπόμνημά του καὶ ἐκύτταζεν αὐτὸ μετὰ βαθείας θλίψεως. Ἰδὼν τὴν ἐγκάρδιον δεξιῶσιν, ἧς ἔτυχον παρὰ τῷ Πουγάτσεφ, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ὠφληθῇ ἀπὸ αὐτὴν. Ἀλλὰ τὸ συνετὸν διάβημά του δὲν ἐπέτυχε. Ἠθέλησα νὰ τὸν ἐπιπλήξω αὐστηρῶς διὰ τὸν ἄτοπον ζῆλόν του, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα.

«Γέλα, αὐθέντα, γέλα, μοὶ εἶπεν ὁ Σαβέλιτς· ἀλλὰ ὅταν θὰ χρειασθῇ νὰ κάμωμεν καινούργιο νοικοκυριὸν θὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ ἔχῃς καὶ τότε ὀρεξιν νὰ γελάς.»

Ἐδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως ἵνα ἴδω

τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Ἡ παπαδιὰ ἦλθεν εἰς προὔπαντήσιν μου, καὶ μοὶ ἀνεκοίνωσε θλιβεράν ἀγγελίαν. Τὴν νύκτα, ἡ δυστυχῆς νεᾶνις προσεβλήθη ὑπὸ σφοδρῶν πυρετοῦ. Εἶχε παραμιλητά. Ἡ Ἀκουλίνα Παμφιλόβνα μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἐπλησίαισα ἀψοφητὶ εἰς τὴν κλίνην της. Ἐξεπλάγην δ' ἐκ τῆς φοβερᾶς ἀλολιώσεως τοῦ προσώπου της. Ἐμείνα ἐπὶ πολὺ ἀκίνητος πρὸ αὐτῆς, χωρὶς νὰκούω τὸν παπᾶ Γερασίμ καὶ τὴν ἀγαθὴν σύζυγόν του, οὔτινες κατὰ πάσαν πιθανότητα προσεπάθουν νὰ μὲ παρηγορήσωσιν. Θλιβεραὶ ἰδέαι συνετάρασσον τὸν νοῦν μου. Ἡ θέσις τῆς δυστυχοῦς ὄρφανῆς, ἐγκαταλειμμένης, ἐρήμου καὶ ἀπροστατεῦτου εἰς τὴν ἐξουσίαν κακούργων, μὲ κατετρόζεν, ἐν ᾧ πάλιν μὲ ἀπήλπιζεν ἡ συνειδήσις τῆς ἰδίας μου ἀδυναμίας· ἀλλ' ὁ Σβαμπρίνης πρὸ πάντων μοὶ ἐνέπνευ φοικὴν καὶ τρόμον. Ἀπόλυτος ἀρχων αὐτός, ἔχων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐν ᾧ εὐρίσκετο ἡ δυστυχῆς νεᾶνις, ἦν ἐμίσει, ἦτο ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ τὰ πάντα. Τί ποιητέον ; πῶς νὰ βοηθήσω αὐτήν ; πῶς νὰ τὴν λυτρώσω ; Εἰς μόνος τρόπος ὑπελείπετο καὶ τοῦτον προέκρινα. Νὰ δράμω ὅσον τάχιστα εἰς Ὁρεμβούργον, ἵνα ταχύνω τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Βελογόρσκ καὶ νὰ συμπράξω εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὅση μοι δύναμις. Ἀπεχαιρέτισα τὸν ἱερέα καὶ τὴν Ἀκουλίναν Παμφιλόβναν, συστήσας αὐτοῖς μετὰ θερμοσάτων παρακλησέων ἐκείνην, ἣν ἐθεώρουν πλέον σύζυγόν μου. Ἠρπασα τὴν χεῖρα τῆς ταλαιπώρου νεάνιδος καὶ κατησπᾶσθην καὶ κατέβρεξα διὰ τῶν δακρῶν μου αὐτήν.

« Ὑγίαινε, μοὶ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως, προτέμپουσά με. Ὑγίαινε, Πιότρ Ἀνδρείτς· ἴσως ἐπανιδωθῶμεν εἰς καλλιτέρους καιρούς. Μὴ μᾶς λησμονῆτε καὶ νὰ μᾶς γράφετε συχνά. Ἐκτός ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχει ἡ καυμένη Μαρία Ἰβανόβνα κανένα νὰ τὴν ὑπερασπίζεται καὶ νὰ τὴν παρηγορῇ.»

Ἐξελθὼν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐστάθην πρὸς στιγμὴν πρὸ τῆς ἀγγόνης, ἣν ἐχαιρέτισα εὐλαβῶς. Ἐλαβον δὲ τὴν εἰς Ὁρεμβούργον ἀγούσαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου μου Σαβέλιτς. Ἐπροχώρουν οὕτω, πολλὰ διαλογιζόμενος, ὅτε ἤκουσα αἴφνης ὀπισθὲν μου καλπασμὸν ἵππου. Ἐστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον Κοζάκον τρέχοντα ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ κρατοῦντα ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ βασιρικὸν ἵππον, μακρόθεν δὲ νεύοντά μοι νὰ τὸν περιμεινῶ. Ἐστάθην καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεγνώρισα τὸν ἡμέτερον οὐριαδνίκ. Ἀφ' οὗ καλπάζων μᾶς ἐφθασε, κατέβη τοῦ ἵππου του καὶ ἐγχειρίσας μοι τὸν χαλινὸν τοῦ ἑτέρου ἵππου μοὶ εἶπεν· « Αὐθέντα, ὁ πατέρας μας σᾶς χαρίζει ἓνα ἄλογο καὶ μίαν γοῦναν ἀπὸ τοὺς ὄμους του !»

Ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου ἦτο προσδεδεμένον ἐν του-

Λούπι ἐξ ἀρνακίδος. «Καὶ ἀκόμη, προσέθηκε μετὰ τινος ἐνδοιασμοῦ, σὰς δίδει καὶ μισὸ ρούβλι. . . Ἄλλὰ τὸ ἔχασα ἔς τὸν δρόμον, σοῦ ζητῶ συμπάθειον.»

Ὁ Σαβέλιτις τὸν ἐκύτταξε λοξῶς· «Τὸ ἔχασες ἔς τὸν δρόμον, εἶπε, καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο ποῦ βροντᾷ ἔς τὴν τσέπην σου, ἀδιάντροπε ;

— Τί βροντᾷ ἔς τὴν τσέπην μου ; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ οὐριαδρὶκ χωρὶς ποσῶς νὰ παραχθῆ, ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, γέρο μου ! εἶναι ἓνα σίδερο ἀπὸ τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου καὶ ὄχι τὸ μισὸ ρούβλι.

— Καλά, καλά, εἶπον διακόψας τὴν φιλονεικίαν· εὐχαρίστησον ἐκ μέρους μου ἐκεῖνον ποῦ σὲ ἔστειλε· τήραξε ὅμως εἰς τὸν γυρισμὸν σου νὰ εὕρῃς τὸ μισὸ ρούβλι ποῦ ἔχασες καὶ κράτησέ το γιὰ τὸ κρασί σου.

— Εὐχαριστῶ πολὺ, αὐθέντα, εἶπε, στρέψας τὸν ἵππον του· θὰ προσεύχωμαι πάντοτε εἰς τὸν Θεὸν διὰ σὰς.»

Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεχώρησε καλπάζων, ἔχων ἐπιτεθειμένην τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ θυλακίου του καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἐφαίνετο πλέον.

Ἐφόρεσα τὸ του Λούπι καὶ ἐπέβην τοῦ ἵππου, λαβὼν καὶ τὸν Σαβέλιτις ὀπισθεν. «Βλέπεις, αὐθέντα, μοὶ εἶπεν ὁ γέρον, πῶς ἡ ἀναφορὰ μου ἔπιασε τόπο ; ὁ κλέπτης ἐντράπη· θὰ ἴπῃς πῶς αὐτὸ τὸ ψωράλογο καὶ αὐτὸ τὸ χωριάτικο του Λούπι δὲν ἀξίζουσι οὔτε τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς ἔκλεψαν ἐκεῖνοι οἱ ἀλιτήριοι, καὶ ἀπὸ ὅσα κατεδέχθης νὰ τοὺς δώσης ὁ ἴδιος δῶρον, ὅμως ἡμποροῦν νὰ μᾶς χρησιμεύσουν. Ἄπὸ κακοῦ χρεωφειλέτη κ' ἓνα σάκκο ἄχυρα.

[Ἐπεικὴ συνέχεια].

**Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

Συνέχεια· ἰδί σελ. 649.

Δ'

Τὸ Κάστρο τῆς κυρᾶ-Ρήνης.

Τὰ ἐρείπια τῆς Ν. Πλευρῶνος. — Ὁ ὁδηγός. — Ἐν τῷ Καφε-νέ. — Ἡ πορεία. — Ἱστορικὰ καὶ ἱατρικὰ γινώσκεις τοῦ ὁδηγοῦ. — Ἐντὸς τοῦ τείχους. — Κατάβασις ἐν ταῖς δεξιαμεναῖς. — Ἄγορὰ καὶ θέατρον. — Ἡ ἄνω πόλις. — Παράδοσις περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Κάστρου. — Ὁ βασιλεὺς Ἀνθλαγος.

Ἐκ τῶν ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Μεσολογίου πλείστων ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων αἰτωλικῶν ἀκροπόλεων, τὰ καλλίον πάντων διατηρούμενα, τὰ μᾶλλον γνωστὰ τοῖς πολλοῖς, τὰ δημοτικώτερα ἔτι εἶνε τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος, τὸ Κάστρο τῆς κυρᾶ-Ρήνης, ὅπως καλεῖ τὸ τεῖχος ἐκεῖνο ὁ λαός.

Τὰ ἐρείπια ταῦτα δὲν εἶνε πολὺ ἀρχαῖα. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τῆς Νέας Πλευρῶνος ἐγένετο μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Παλαιᾶς

Πλευρῶνος ὑπὸ Δημητρίου β' τοῦ Μακεδόνοιο περὶ τὸ 240 π. Χ., καὶ ὅτι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῶν νέων τειχῶν οἱ κάτοικοι μετεχειρίσθησαν ὑλικὸν ἐκ τῆς καταστροφῆς πόλεως, μετὰ πολλοῦ κόπου βεβαίως μετακομίσαντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ μέρους, ὅπερ ἐξελέξαντο ὡς ὀχυρώτερον πρὸς συνοικισμὸν αὐτῶν. Ἡ ἱστορία τῆς Ν. Πλευρῶνος εἶνε ἀγνωστὸς σχεδόν, ὡς καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς καταστροφῆς αὐτῆς· ἀγνοεῖται δ' ἔτι πῶθεν ἔλαβε τὸ νέον, τὸ δημῶδες αὐτῆς ὄνομα. Ὁ Πουκεβίλ φρονεῖ ὅτι ἀπὸ Εἰρήνης τινὸς ἡγεμονίδος ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Παλαιολόγων ὠνομάσθη οὕτως, ἐρρέθη δὲ καὶ μᾶλλον ὀριστικῆ γνώμη ὅτι ἡ Εἰρήνη αὐτὴ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου ἐλθοῦσα εἰς Αἰτωλίαν ἵν' ἀποκαταστήσῃ ἄρχοντα τὸν υἱὸν αὐτῆς, κατὰ κίχσε δὲ πιθανῶς ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ μέρει τοῦ περιβόλου, ἔνθα βυζαντινὰ ἐρείπια ὑπολείπονται καὶ νῦν. Ἄλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται νὰ γείνη οὕτως ἀποδεκτὴ, ἂν μὴ κυρωθῆ ἀποχρῶντως δι' ἱστορικῶν πηγῶν.

Τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος ἀπέχουσι τοῦ Μεσολογίου περὶ τὰς 2 1/2 ὥρας, ἡ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀνάβασις εἶνε δυσχερὴς καὶ ἐπίπονος. Ζῶον φορτηγὸν δὲν δύναται ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῶν ἀνωφερειῶν ἐκείνων, ἐφ' ὧν κυλιόνται ἀνὰ πᾶν βῆμα πολύγωνοι χάλικες καὶ ἐξέχουσι κοπτεροὶ βράχοι· ὥστε ἡ μέχρις αὐτῶν ἐκδρομὴ πρέπει νὰ γείνη μόνον πεζῇ. Ὅταν ἐξέφρασα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Κάστρο τῆς κυρᾶ-Ρήνης, πάντες μὲ ἀπέτρεψαν ἀπὸ τῆς παραλόγου ταύτης ιδέας. — Δὲν εἶχα τάχα τόσα πράγματα καλλίτερα ἔς τὸ Μεσολόγγι, τὴν Τουρλίδα, τὴ μέλαινα, τοὺς περιπάτους, τὸν κόσμο, παρὰ ἤθελα νὰ πάω νὰ χαλάσω τὰ πόδια μου ἔς τὰ κατσάβραχα καὶ ἔς τοὺς γχερμούς!..

Εἶνε περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν ἤρουν νὰ μὲ ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ μου σχεδίου τόσον, ὅσον ἡ ἔλλειψις ὁδηγοῦ· ἕκαστος ἐπροθυμεῖτο νὰ μὲ ξεναγήσῃ ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν ἦτο μεγάλη ἡ ἀπαίτησίς μου. Ἠρῆσα, ἀλλὰ τέλος εὗρον εὐτυχῶς τὸν ἀνθρωπὸν μου. Ἀκμαῖός τις φουστανελλοφόρος ἀνέλαβεν ὄχι μόνον νὰ μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ Κάστρο, ἀλλὰ καὶ νὰ μοὶ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ μέρη καὶ ὅλα τὰ μυστήρια αὐτοῦ καὶ νὰ μοὶ εἶπῃ μάλιστα καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ὑπερηφάνων ἐρειπίων. Μόνον ἠτένιζε μετὰ δυσπιστίας τὰ ὑποδήματά μου καὶ εἰς ἐπίλογον τῶν ὑποσχέσεων του προσέθηκεν :

— Ἄ, μὰ ἔξερεις ἔκεί ἴπῃς δὲν θὰ ἴμορῆσης νὰ πᾶς μ'αὐτὰ τὰ ποδηματάκια. Νὰ σοῦ φέρω ἓνα ζευγάρι τσαρούχια πετσωμένα ;

— Ὅχι, μὴ σε μέλη καὶ θὰ ἰδῆς πῶς πηγαίνω καὶ μ' αὐτὰ, ἀπεκρίθη γελῶν.